

Text **Josef Chuchma**, MF Dnes

Objektivy v pralese

Na přelomu loňského a letošního roku se konala v Moravské galerii v Brně výstava **Neregulováno**. Zůstala po ní publikace neméně výtečná, než byla expozice v Místodržitelském paláci.

Čestmír Krátký, Boubínský prales, 1958–1959, © Moravská galerie v Brně

Někdy tomu bývá dokonce tak, že smysl uspořádání výstavy je jejím katalogem/knihou jaksi stvrzen, „odůvodněn“. Zatímco expozice po několika týdnech či měsících konání skončí, publikace zůstává – a výpovědní hodnota takové tiskoviny může velmi dobře obstát i sama o sobě, neboť se daného tématu chopila po svém. Takových svazků zde v posledních letech přibývá. Logicky: je přece dobré, když téma může oslovit i širší publikum než pouze to, jež se vypravilo do výstavní síně; kromě toho náklady na publikace nebývají zanedbatelné a tudíž prodejní potenciál přesahující pokladnu pořádající instituce je vítaný. To vše platí i o projektu **Neregulováno**, s podtitulem **Prales** ve fotografii. Impulzem k němu bylo dvojí loňské výročí související s pralesními porosty: 170 let od vyhlášení ochrany Žofínského pralesa a 150 let ochrany pralesa Boubínského.

Jména známá i neznámá

V projektu šlo výhradně o pralesy české a moravské zobrazené českými a moravskými fotografy. Instalaci v Místodržitelském paláci vtiskli organizátoři podobu „pralesně“ a „neregulovaně“ na sebe nahuštěných výstavních panelů. Divák mezi nimi procházel a setkal se s poměrně širokou plejádou autorů, kteří se, vybaveni přístroji, nořili do tuzemských pralesů: od klasika Josefa Sudka a jeho souputníka Rudolfa Jandy, jenž i po své smrti zůstává nejsoustavnějším českým fotografem pralesních porostů a nálad, až po nynějšího studenta FAMU Vojtěcha Fröhliche. Většina z nich fotografovala prales černobíle, někteří co nejvěrněji zaznamenávali divoce rostoucí flóru, která pro ně už sama o sobě nese ohromný poetický náboj, jiní své

Prales jako by *vystihoval i životní pochody* člověka

Vladimír Bichler, Mionší, 2007–2008, © Moravská galerie v Brně

snímky pojali jako evokaci „pralesních“ atmosfér, někdy navíc jako evokaci značně volnou a vlastně abstraktní, odpoutanou od konkrétní lokality.

V knize je kvalitně reprodukováno šest desítek obrazových děl, avšak publikace obsahuje ještě jednu dimenzi, textovou, která na výstavě nemohla být v takovém rozsahu přítomna, neboť tyto příspěvky přesahují „čtecí“ kapacitu návštěvníka expozice – není únosné, aby divák na stěnách síně pročítal celé eseje. Kromě textu fotografického kurátora Moravské galerie Antonína Dufka, který sepsal poměrně podrobnou procházku po pralesních motivech v české fotografii (samozřejmě s přihlédnutím především k zastoupeným autorům), jsou ostatní statě zaměřeny na historické, filozofické, kulturní a estetické souvislosti pralesních porostů. Tím se publikace prvořadě fotografická stává i prací částečně mezioborovou.

Užitečná mimoběžnost

„Neregulované lesy i další spontánně zarůstající místa mohou posloužit jako zrcadlo zobrazující společný přirozený základ světa lidí a přírody. I životní pochody člověka, naše narození, růst, nemoci, stárnutí a smrt, jsou přirozenými projevy, které nejsme schopni ovlivnit vlastní vůlí, přicházejí mimo naše plány. Divokost do našeho světa patří, i když žijeme uprostřed civilizovaného světa,“ píše v knize její editorka Dana Zajancová, která se na katedře environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity zabývá historií a environmentální kritikou ochrany přírody. Tomáš Vrška z Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví přibližuje historii pralesů na území ČR. „K 1. 1. 2008 bylo v Databance přirozených lesů ČR (www.pralesy.cz) evidováno 21 852 ha lesů ponechaných trvale samovolnému vývoji – neregulovaných – tj. 0,83 % plochy lesů v ČR. Je to hodně, nebo málo?“

Roman Burda, Prales Mionší, 2005–2008, © Roman Burda

Zdenko Feyfar, Prales na Rýchorách, 1969, © Moravská Galerie v Brně

Jaké *motivy a síly* vtahují do pralesa fotografy?

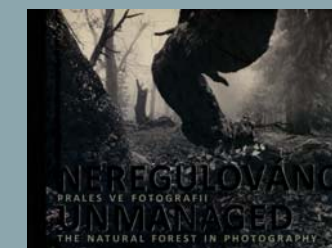
Josef Sudek, Zmizelé sochy, 1952–1970, © Moravská Galerie v Brně

končí Vrška svůj příspěvek. „Dovolit částem přírody ‚zdivočet‘, ‚dát svobodu‘, ‚neregulovat‘ není jen vědecký či etický zájem, ale i estetický, který historicky pravděpodobně předchází těmto dvěma a je založen na změně řady hodnot,“ podotýká Karel Stibral, jenž se na téže katedře jako Dana Zajoncová věnuje proměnám estetického vnímání přírody a dějinám biologie.

Nepatrné výseky z příspěvků v knize *Neregulováno*, příspěvků, v nichž o fotografii pralesa jde až v druhé řadě, naznačují, kudy běží úvahy v tomto půvabném vázaném svazku: co člověka

Neregulováno Prales ve fotografii

• Dana Zajoncová (editorka)
• Texty Dana Zajoncová, Tomáš Vrška,
Karel Stibral a Antonín Dufek;
• grafická úprava Filip Skalák. Vydala
• Moravská galerie v Brně, 2008.

na pralesě láká, proč jeho existenci potřebuje, potažmo i jaké motivy a síly vtahují do pralesa fotografy, kteří se v nich musejí potýkat nejen s nástrahami přírodními a obtížemi technickými, nýbrž i s pravidly organizačními (ne vždy je jednoduché získat povolení pro pohyb v chráněném pralesě). Právě ona „mimoběžnost“, či lépe jen volná souvislost mezi uměleckými fotografiemi a většinou textových příspěvků je na publikaci *Neregulováno* cenná, neboť otevírá cestu k obrazům pralesa jinudy, než kdyby snímkům předcházely lyrizující úvahy o pralesních hlubinách a zákoutích. ■